Градимир Мосновљевић

АХАСФЕР

Јан подиже руку и отвори прозор. Прозорско крило аутоматски рашири завесе; било је сунчано јутро, али свеже. На планинама које су биле на дохват руке распростро се маглени застор, док је на мору владала бонаца. Јан се протегну и погледом пређе преко камените панораме изнад жала. У даљини се назирао одлазећи брод. За тренутак, писак сирене прекиде тишину. Сунце је иначе већ високо бљештало над увалом. Небо је било плаво и чисто. »Марија!« позва створење које се шћућурило на другом крају кревета. Марија лењо истури део тела испод покривача. Назре се једра дојка и преплануло бедро. Како је жена лепа кад се буди, помисли Јан. Коврџави праменови косе силазили су јој до трепавица. Усне су јој биле влажне и црвене. Морска нимфа са чежњивом гипкошћу сирене. Лежала је затворених очију и једна јој нога повуче покривач нагоре. У трену Јан одбаци остатак покривача и она остаде нага. Јан погледа безобразно ка њеном трбуху. Она се промешкољи и провири кроз дугу трепавицу једног ока. Друго око, затворено, правило је метафоричан апсурд сфинге; ни будне ни уснуле. Јан се баци ничице на њу. Она јекну једним дугих »Аах!« и подиже руке изнад главе. Сунчеви зраци, као рефлектори, учинише од њихових тела пламтећу спиралу.

»Сада је доста«, рече Јан снебивљиво. Она је прстима повлачила изнад његовог стомака. »Ти си трапави медвед«, рече мазно. Јан хтеде да се подигне, али га она врати на себе. Изгледало је као да ће га упити као што широки јутарњи лист испија кап росе.

Док су тако подрхтавали на кревету, још у загрљају, изненада се јави испред врата неки нервозан глас. Јан се нагло трже, али га она поново привуче ка себи. »Бежиш«, рече враголасто. Онај споља подиже тон до потиснутог вриска.

»Морам.« рече Јан, чинило се снисходљиво, и неспретно пође ка вратима, навлачећи успут панталоне. »Ко је тамо?« упита. Држао је руку на брави.

»Ја!« проговори његов глас споља, мада је изгледало да је реч изговорена обрнутим редом слова: »Ај!« зачу Јан још једном. Одговорио је махинално, мада је то могло да буде и питање: »Ко, шта?« Глас, његов глас, нестрпљиво рече: »Отвори већ једном!« Било је очито да је то енглески, али и апсолутна боја његовог гласа. Плахи електрицитет простру̀ји Јановим телом. Он се окрете у чуду ка Марији. Она се придигла до пола из кревета и преплашено зурила у врата. Тада Јан широм отвори врати. Тамо није било никога.

За час Марија скочи, навуче хаљину и пресамити се кроз прозор. Пољана испред куће била је пуста. Јан се збуњено осврта̀о по соби. »Којешта, ништа не разумем.« рече сметено. Марија је подозриво, као зверка која очекује напад, пиљила у њега. »Реци нешто,« рече нагло.

»Ви се то завитлавате.« поново се огласи глас, Јанов глас, али на енглеском сленгу. Јан инстиктивно клече под кревет, а Марија широм отвори орман. Ништа. Марија поче да се хистерично смеје. Јан се тупо загледа у њу. Микрофон, сину му наједном, и он стаде да пипа по зидовима и патосу, али опет ништа. Марија се и даље смејала. Очи су јој биле раширене, а зенице дивље, укочене као у трансу. Јан јој приђе и дохвати је за рамена. »Престани!« рече тврдо. Она зајеца. Раздрљене груди тресле су се неконтролисано. »Престани!« продера се Јан. Марија се трже, клону на његово раме и заћута.

»Ми смо полудели, рече Јан дрхтаво, или је ово место уклето.«

»Ви сте глупи.« рече његов глас на енглеском.

»То си ти рекао!« врисну Марија и принесе руке лицу. »О ужаса, Ти!«

»Нисам, не, не!« Јан с напором скоро промени сопствени глас:

»Наравно да ниси« јави се његов глас.

Марија јекну: »Заиста, сада ниси отворио уста. А ти и тако не говориш енглески.«

Јан седе на кревет. Зној му се сливао са чела, а крупно се тело повремено тресло. Није могао да било шта разумно смисли или каже, јер му се једноставно нешто заковало у глави. Видео је Марију, само видео, полупразну собу и кроз прозор обрисе мора. Осећао је присуство нечег, неодољиво зло изван границе реалног. У глави му се мутило. Он је прислони уз зид, али чинило му се да то није његова глава, да он престаје да буде он, да је све то кошмар, да не постоји више ништа ни у њему ни изван њега. По страни Марија се притајила у беспомоћном очекивању. Да ли то Јан говори из трбуха, али не, због чега се онда тако унезверено понаша? То би било као

да би најједном полетео, ту, изнад ње, а да она то до сада није знала, ни он, уосталом. Нешто се догађа, али то превазилази моћ логике. Да ли је то, али она одбаци ту помисао, то није могуће. Све њено дотадашње искуство борило се да успостави ранији хармонични ред стварности. Ако се препусти машти и страху, онда ће полудети, зацело. Она приђе Јану и загрли га око врата. Он је био одсутан. Јан као да је отишао негде, а ту се налазило само његово тело. Прошло је неко време, ко зна колико времена, и они су тако очекивали. Али, глас се више није јавио.

Без речи, страх од могуће појаве гласа био је приметан, они се обукоше и изађоше из куће. Прећутно, обоје су веровали да је спас једино у тишини. Тако су и корачали, као месечари, бојећи се да не пробуде некога који, иако не постоји, има страшну снагу да саблазно оживи умрли свет. Ипак, били су у нади да ако не изговоре забрањену реч ТО ће нестати, избрисати се из њиховог сећања као што тамни и заборавља се мора или сан.

Ишли су полако жалом. Таласи су лењо роморили. У даљини се спуштала лака паучина над пучином. Хоризонт се постепено сужавао. Опсена, занесе их иста мисао. Погледаше се са надом и благи им осмех затитра на лицу.

Било је михољско доба, време тихог опуштања, када спарну врелину замени северозападни лахор са Динаре, па се и море опусти, умири као да спава. Смирено небо, обавијено баршунастом пеном, растезало се над успореним полипима облих таласа. Око њих се кроз завесу сунчевих зракова отирала мека обала залива.

»Живимо усамљено.« Коначно рече Јан, али ту стаде. Марија га погледа и у оку јој затитра суза. Мислила је: ми то нисмо могли да спречимо, ми смо само хтели да заборавимо оно што се морало десити, зашто нас не остави на миру, шта хоће од нас. »Али ко? Да ли ја верујем?« Када је изговорила те речи Марија схвати и принесе руку устима. Јан је погледа одсутно, али рече: »Знам, и ја сам то помислио.«

»Не! нервозно ће Марија, не знам зашто сам рекла, не знам зашто сам то помислила.«

»Свеједно. Оно је сада ту. Ја морам да се суочим.«

»Бунцаш.« Марија ће оштро. Дохватила је Јана за руку и потрчала. Не, све мора бити као раније. То су подсвесни лавиринти које ће она да пресече. Али, Јан отргну руку и стаде.

»Мислиш да је то био објективан привид? Марија сумњичаво погледа у Јана. »Заједничка савест, колективна аутохипноза, мислиш то? Али, ти добро знаш да тако нешто не постоји.« Да, знао је Јан то. Али, како да призна невероватну очигледност без објашњења, или да је занемари? Може ли човек разумом да схвати лудило у себи?

Раскољников? Ипак, то је литература, нешто што је могло да се догоди другима, не њему. Тамо је он био посматрач, док овде учествује. Разлика је била физички болна. А и споне зла су постале превише објективне. Глас је чула и Марија. Да ли заиста постоје силе таме, бесни крици Харпија који су прогонили Ореста? Есхилова симболика, неспутана машта младог народа Ахеје, да ли? Није ли цела историја легенди историја стварности која је некада постојала и која се сада реинкарнира?

путује уназад, време се враћало полако. Осам часова и четири минута, и три минута. Да ли ће поново отићи на језеро Нес, на север, и онда у чудесном трену среће открити да су се пробудили опхрвани страшним сном, али сном? Из радија су допирали тешки звуци Бахових оргуља, а неки спикер је рецитовао дубоким баритоном По-

Поново утону, слика је била на граници између сна и стварности, у мрачни вилајет оног вијугавог пута. Митски зелена поља сада су се назирала високо горе уместо неба. Задрхтао је на храпави звук мотора. Осетио је мирис изгореле гуме, зачуо туп ударац... Затим је почео да овог »Гаврана«. »Он је овде имао ту визију, сигурна сам«. рече Марија шапатом. Ваздух је био прозиран и указало се небо боје кристала и сребра, боје фантастичног декора у коме живе мртве ствари. Марија понови занесено задње стихове:

»Душа ми се од те сенке
што се њишући подом пише
спасти неће — никад више.«

Ти стихови вратише таму и време. Имагинарни часовник, можда се налазио у самом углу шуме, откуца осам и пет. Зачуо је тресак и нека лептираста прилика полете увис. »Престани!« завриска, јер зачу Марију да изговара стихове:

»Тад пођосмо даље, кад језиво: Стој!
Пред нама гробнице извио се крој.«

»Бунцаш, Марија је дрхтала привијајући се уз Јана, смири се, смири се, или ћемо полудети.«

Али, да ли је све то било тако, помисли Јан. Да пита Марију, не, то би створило нови кошмар, не. Погледа у Марију и узе је у наручје. »Изгледа да ће ипак све бити у реду", рече, не верујући у то.